įvairių formų ir dydžių gintarinių karolių vėrinėliu. Karoliai rasti 0,3 m gylyje, pasklidę apie 0,4 m diametro plote. Įdomiausi du pailgi karoliukai. Vienas jų, primenantis žmogaus figūrėlę, yra 2,1 cm ilgio, 0,7 cm storio, su skylute galvutės dalyje. Kitas - 1,7 cm ilgio, 0,8 cm apskrito pjūvio, su skylute laibėjančiame gale, primena ištemptą lašą. Kiti nuo 0,7 iki 1,4 cm diametro karoliukai yra daugiau ar mažiau profiluotų statinaičių formos. Trijų karolių šonai gražinti lygiagrečiais apskritiminiais brėželiais. Kartu su gintariniais karoliais rastas vienas tamsiai mėlyno stiklo, pusapvaliais šonais, 1 cm diametro ir 0,6 cm storio karoliukas.

Pilkapio Š pakraštyje tamsiame pirminės velėnos sluoksnyje rasti 5 titnaginiai dirbinėliai: du nedideli gremžtukai, du strėlių antgaliai ir rėžtukas.

Tirtasis pilkapis su trimis koncentriniais akmenų vainikais datuotinas III a.pr.m.e. Degintiniai kapai urnose datuotini II a. pr.m.e. antrąja puse, o griautinis kapas priklauso jau I m.e.a.

Titnaginiai dirbinėliai, rasti pirminės velėnos sluoksnyje, rodo, kad šioje vietoje, prieš supilant pilkapį, buvusi sodybvietė.

Aleksiejus Luchtanas

KERNAVĖS PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI

Kernavės (Širvintų raj.) pilkapynas, esantis apie 2 km į ŠV nuo Kernavės, buvo aptiktas 1981 m. Tais pačiais metais MAII ir VVU ištyrė 2 pilkapius (žr.: ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 70-71). 1983 m. MAII ir VVU tęsė pilkapyno tyrinėjimus. Buvo ištirti dar 3 pilkapiai. Pasirenkant pilkapius tyrinėjimams, pa-

sinaudota minų ieškotoju, tačiau nesėkmingai, nes prietaisas rodė ir mūsų laikų metalą bei akmenis.

Tyrinėtas pilkapis Nr. 3(19) buvo P pilkapyno dalyje, šešių pilkapių grupelės pakraštyje. Sampilas nedidelis, labai suplokštėjęs, apaugęs pušimis, jo Š papėdėje pastebimas griovelis. Sampilo skersmuo - 7-7,5 m, aukštis - apie 0,6 m, supiltas jis iš gelsvo smėlio. Po sampilu, buvusiame žemės paviršiuje, išryškėjo tamsesnės žemės sluoksnelis su smulkiais degėsiais. Pilkapio Š dalyje, senajame žemės paviršiuje, pastebėtas perkasimas. Jokių kapo pėdsakų neaptikta, tik sampile ir buvusiame žemės paviršiuje rasti du smulkūs sudegę kauliukai.

Pilkapis Nr. 4(5) buvo arčiau pilkapyno centro, apie 20 m į Š nuo Nr. 3. Jis išlikęs geriau, jo sampilas taisyklingos formos 6 m skersmens, 0,8 m aukščio, apaugęs pušimis. Pilkapis supiltas iš gelsvo smėlio su žvyru ir smulkiais akmenukais. Visą sampilą supo 0,3-0,5 m pločio ir 0,3 m gylio griovelis, kuriame ŠV dalyje palikti 0,5 ir 2,2 m pločio praėjimai. V pilkapio papėdėje griovelyje aptikta 0,6x0,8 m dydžio, 0,3 m gylio laužavietė, išliko pušies rąstelių, gulėjusių Š-P kryptimi. Pačiame pilkapio centre 65 cm gylyje rastas ugnies neliestas sunykęs geležinis pjautuvas. Jis gulėjo smėlyje, sampile, apie 5 cm virš buvusio žemės paviršiaus. Pjautuvas buvo padėtas ant šono, taip, kad jo įkotė nukreipta į V, o viršūnė - į P. Pjautuvo ilgis nuo viršaus iki įkotės galo - 32 cm. Įkotė siaura, 13 cm ilgio, prie jos išliko medinio koto žymių. Geležtė 2 cm pločio, prie pat viršūnės nežymiai susiauroja. Lanko ilgis - 22 cm, aukštis 6,5 cm. Šalia pjautuvo viršūnės gulėjo 2 nedideli akmenys. Jokių degėsių arba sudegusių kauliukų prie pjautuvo nebuvo. Analogiškas buvo Kernavės pilkapis Nr. 2, tyrinėtas 1981 m. Žinomas toks pjautuvo "kapas" iš Aukštųjų Rusokų

(Vilniaus raj.) bei kitų Rytų Lietuvos pilkapynų. Galimas dalykas, kad toks simbolinis pjautuvų "laidojimas" pilkapiuose bus susijęs su kažkokiomis derliaus nuėmimo apeigomis.

Pilkapis Nr. 5(23) buvo pačiame ŠV pilkapyno pakraštyje, apie 25 m nuo artimiausio pilkapio. Jo sampilas suplokštėjęs, 8-9 m skersmens ir 0,6 m aukščio, iš P ir ŠV apsuptas užslinkusiu grioveliu. Sampilas supiltas iš gelsvo smėlio su žvyru. Po sampilu ir tamsesnės spalvos žemės sluoksniu - buvusiu senuoju paviršiumi - pilkapio centre išryškėjo pailgos 2,2x1,2 m dydžio netaisyklingos kapo duobės kontūrai. Duobė buvo orientuota ŠV kryptimi. 114-120 cm gylyje atidengti žirgo griaučiai. 10-13 metų kumelės (nustatė biol.kand. V.P. Danilčenko) griaučiai orientuoti galva į ŠV 315°, gulėjo kniūbsti, kojos pariestos, kaklas ir stuburas išlenktas, o kiek aukščiau pakelta galva gulėjo ant šono prie pat kapo duobės pakraščio. Nenormali griaučių padėtis ir kaukolės viršugalvyje esanti skylė bei 2 akmenys prie pat griaučių rodo, kad greičiausiai žirgas buvęs įstumtas į duobę gyvas, o vėliau užmėtytas akmenimis. Visos įkapės, susijusios su žirgo apranga, geležinės, labai sunykusios. Tarp nasrų buvo įsprausti dvinariai žąslai su apskritomis grandimis galuose. Kairėje griaučių pusėje tarp šonkaulių aptikta 5 cm pločio keturkampė balno paspręstės sagtis. Kaukolės viršugalvyje gulėjo geležinė keturių apvijų karčių įvija - žiedas. Šalia griaučių dešinėje pusėje, kapo duobės dugne pastebėta nedidelė degėsių dėmė.

Visi ištirtieji iki šiol Kernavės pilkapiai nepasižymėjo nei turtingais kapais, nei įkapėmis. Laidosena jie artimi kitiems Rytų Lietuvos pilkapynams. Negausūs ir sunkiai datuojami radiniai neleidžia nustatyti tikslią pilkapyno chronologiją. Sprendžiant iš laidosenos ir įkapių, ištirti pilkapiai galėtų priklausyti vė-

lyvojo geležies amžiaus pradžiai.

Mykolas Michelbertas

PARAGAUDŽIO PILKAPYNAS

1982 m. liepos mėn. Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto TSRS istorijos katedros archeologinė ekspedicija pradėjo Paragaudžio pilkapyno tyrinėjimus. Pilkapynas yra Šilalės rajone, apie 3 km į Š nuo Kvėdarnos, nedideliame miškelyje kairiajame Jūros krante.

Paragaudžio vietovė archeologams buvo žinoma jau seniau. Čia 1973 m. Telšių kraštotyros muziejaus ekspedicija, vadovaujama V. Valatkos, ištyrė 71 kapą su IX-X a. būdingomis įkapėmis (žr.: AETL 1972 ir 1973 metais. V., 1974, p. 74-77). Vėliau į respublikos muziejus pateko ir keletas dirbinių (laiptelinė segė su dviem laiptelėmis, apskrito pjūvio apyrankė, puošta skutėmis), rodančių, kad Paragaudyje yra senojo geležies amžiaus paminklų. Dabar sunku pasakyti, ar šie Šilalės kraštotyrininko Vlado Statkevičiaus surasti radiniai yra iš Paragaudžio pilkapių.

Pilkapyne dar galima suskaičiuoti daugiau kaip 35 pilkapius. Jų sampilai nevienodai išlikę. Dalis jų iškasinėti duobėmis, kiti apardyti išimant vainikų akmenis.

1982 m. buvo ištirti 4 pilkapiai R pilkapyno pakraštyje. Dalis tyrinėtų pilkapių sampilų buvo gana žemi, nuskleisti, atrodo, buvę dirbamame lauke, kiti geriau išlikę. Tyrinėtų pilkapių aukštis - 0,3-0,85 m, skersmuo - 8-10 m. Visų pilkapių sampilai buvo supilti iš aplinkinės žemės - smėlio su didele molio priemaiša. Sampilų pakraščiuose buvo sukrauti apskriti arba ovaliniai akmenų vainikai. Jie statyti iš įvairaus dydžio akmenų, kartais turėjo kelis